

Ilari Kiema

Impilahti Petri Kieman muistotilaisuudessa

Helsinki 2017

Petri Kieman muistotilaisuus 12.2.2017

Isäni Petri Kiema kuoli 85 vuoden iässä 25.1.2017. Muistotilaisuudessa tavoittelimme kauneutta, ja sen saavutimme täydellisesti Töölön kirjaston Mika Waltari -salissa 12.2.2017. Kiitämme kirjaston johtaja Anne Ala-Honkolaa, kirjaston henkilökuntaa ja erityisesti muistotilaisuutemme aikana musiikkiosastolla työskennellyttä kirjastovirkailijaa.

Tilaisuuden aluksi musiikkineuvos Klaus Järvinen soitti klarinetilla kappaleen Karjalan kunnailla ja taustalla näimme vuonna 2003 ottamiani valokuvia isän kotitalta Impilahden Rannankylässä – kuvat ovat tämän esityksen liitteenä. Äitini Eine Kiema piti lyhyen puheen, joka oli kuin pelkkää aforismia koko puhe. Taustalla näkyi kuva vanhempieni ensimmäisestä yhteisestä vapusta, heidän hääkuvansa sekä kuvia äidistä surunlipun äärellä kotinsa pihalla. Sama diaesitys pyöri Klaus Järvisen soittaessa säveltämänsä kappaleen Rakkauden laulu.

Oman muistopuheeni alussa oli johdanto, jossa puhuin kirjallisuudesta, matkoista ja perheemme pidoista. Taustalla näimme viimeiset kuvat isästä, jotka olin ottanut äitini syntymäpäivillä 23.12.2016. Kronologisessa osiossa kerroin Impilahden Rannankylän Kalliolan tilan Kiemojen tarinaa ja taustaa 1800-luvun alkupuoliskolta lähtien. Esityksessä kerrottiin myös isäni isoäidistä Olga Kiemasta, joka oli äitinsä puolelta Hosainoffien sukua. Taustalla näimme digitalisoituja vanhoja valokuvia perheen albumeista sekä itse ottamiani tuoreita kuvia. Veljeni tohtori Ilkka Kiema puhui muistopuheessaan siitä, kuinka synnymme tarinoihin, joita emme aluksi hahmota, ja kuinka hän oppi ymmärtämään isämme tarinaa vain vähitellen, ja esitti valitsemiaan kuvia.

Kirjoitin muistopuheeni jälkikäteen osanottajille jaettavaksi, kun se vielä oli tuoreessa muistissa. Tuosta kirjallisesta esityksestä olen poiminut tämän isäni ja sukumme Impilahden aikaa käsittelevän osuuden, johon on lisätty myöhemmin digitalisoituja valokuvia Impilahdelta. Kiitän Karjalan Sivistysseuraa sekä varapuheenjohtaja Pekka Vaaraa esityksen julkaisemisesta sähkökirjana. Kalliolan tilan Kiemojen maaomaisuudesta ja maa-aineksesta meille jäi haltuumme vain yksi Impilahden kivi, mutta meille jäi kulttuuria ja kirjallisuutta.

Helsingissä huhtikuussa 2017

Petri Ilari Kiema

Ilarin muistopuheen Karjalaa käsittelevä osa -

(kuva Kieman kotialbumeista)

Petri Kiema syntyi 7. lokakuuta 1931 Laatokan Karjalassa Viipurin läänissä, joka oli Suomen väkiluvultaan suurin lääni. Isän kotitalo sijaitsi Laatokan rannalla Impilahden Rannankylässä Impilahden vuonon leveimmällä kohdalla vastapäätä Pullivuorta. Impilahti sijaitsee Laatokan, Euroopan suurimman järven, ylä- ja pohjoiskulmassa vähän itään siitä kohdasta, missä rantaviiva kääntyy toiseen suuntaan. Isän kotitalosta ja kotikalliolta katsottuna Impilahden kapeneva vuono johti vasemmalle ja pohjoiseen Impilahden kirkonkylään ja oikealle ja etelään Laatokan ulapalle, jossa suoraan edessä oli Valamon luostarisaari. Paljon, paljon kauempana etelässä Laatokan alakulmassa on Neva-joki ja sen päässä Pietarin kaupunki.

(Mikko Kieman kortti pojalleen Petrille lokakussa 1939)

Kuvat, joita näimme musiikkineuvos Klaus Järvisen Karjalan kunnalla -esityksen aikana, on otettu vuonna 2003, kun kävimme isän ja Ilkan kanssa Impilahdella. Poimin siitä Kieman kotitalon rantavedestä huomaamattomasti taskuuni pienen kiven. Se kivi on nyt tuossa muistopöydällä isän kuvan edessä. Kivi on hyvin käteen sopiva, mutta se on aivan liian paksu soveltuakseen voileipäkiveksi. Isä oli taitava heittämään voileipiä, kun oli tietysti harjoitellut Laatokalla.

Kun olimme paluumatkalla ja Ilkka ajoi kohti Helsinkiä ja Vantaata, jossa tuolloin asuin, kaivoin kiven taskustani ja näytin sen isälle. – Katso, otin rannasta tällaisen. – No enhän minä ole voinut tuollaista heittää, sanoi isä heti. Hän tietysti ajatteli, ettei hän nyt tällä kivellä olisi yrittänyt heittää voileipiä. En sanonut mitään, mutta ajattelin, että kyllä sinä olet sen pienenä heittänyt. Lapset tykkäävät heitellä kiviä, jotka molskahtavat mukavasti. Sitten Laatokan pinta laski, ja minä poimin sen kiven taskuuni.

Tämä kivi on nyt ainoa, mitä meillä on hallussa Impilahden Kiemojen Rannankylän maaomaisuudesta ja -aineksesta. Meille jäi vain kulttuuria ja kirjallisuutta. Se lukee tavallaan jo vuonna 1950 julkaistussa Impilahden muistokirjassa, joka pohjautuu 1930-luvulla julkaistuun pitäjän historiaan. Teoksessa lukee, että ”nimiin sellaisiin kuin Kiema ja Vanninen sisältyy monia

muistoja kauppiassukujen kulttuurista menneinä vuosina”. Todellakin nimiin sellaisiin kuin Petri Kiema, Mikko Kiema ja Anna Kiema sisältyy muistoja kauppiassukujen kulttuurista menneinä vuosina. Sitä ihmettelen, että mistä se pitäjän historian tekijä on sen voinut tietää. Ei hän olekaan voinut. Minä kerron. Petri Kiema syntyi paitsi keskelle tätä hänelle niin rakasta luonnonympäristöä myös keskelle menneisyyttä koskevia tarinoita ja menneisyyden jäänteitä, keskelle menneisyyttä koskevan epätietoisuuden kontekstia, joka jatkui pitkälle perheemme elämässä.

(kuva Kieman kotialbumeista)

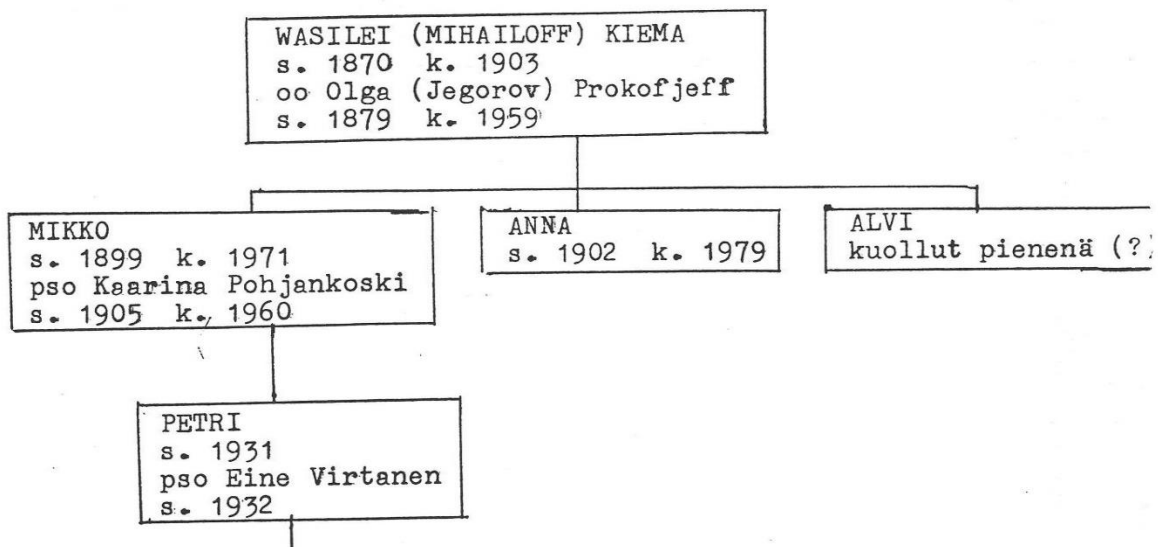
Tämä on se perhe, johon Petri Kiema syntyi. Valokuvana valokuvassa on ylhäällä isän isän isä Wasilei, joka oli kuollut. Istumassa vasemmalta: isän äiti Kaarina Aino Kiema, isän isä Mikko Kiema, Mikon äiti Olga Kiema, Mikon sisar ja Olgan tytär Anna Kiema.

Tämä perhekokonaisuus sitten jatkoi yhteiselämää Petrin kera, lukuun ottamatta sitä, ettei Anna Kiema Helsingissä asunut samassa taloudessa, 1950-luvun luvun loppupuolelle saakka, jolloin isä meni naimisiin Eine Marjatta Virtasen kanssa ja Olga kuoli vuonna 1959. Myös minä synnyin tähän perheeseen, koska Olga Kiema ja Anna Kiema elivät, kun minä synnyin.

Isä laati vuonna 1998 Jänisjokisuun Kiema-seuran pyynnöstä Kalliolan tilan Kiemojen sukupuun: ”Wasilei (Impilahden Kalliolan tilan Kiemat)”. Isä teki tämän sukupuun itse kirjoituskoneella ja viivoittimella olleessaan eläkkeellä Suomen Pankin toimistopäällikön virasta ja vaikka perheessä oli tietotekniikan tuntemusta. Sukupuu tietysti jatkuu seuraaviin sukupolviin, mutta tuo osa kuvaa 20

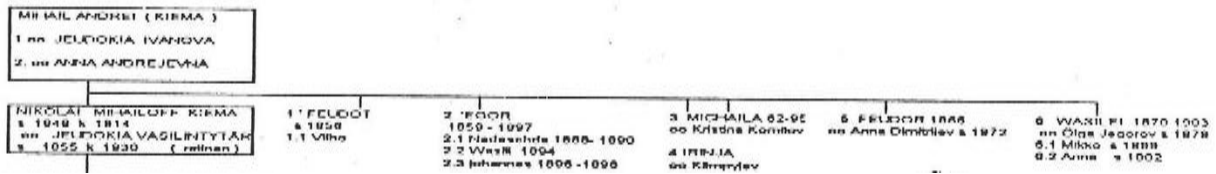
vuoden takaista tilannetta eikä ole enää ajantasainen. Wasilei Kiema syntyi 1870, kuoli 1903, puoliso Olga Prokofjeff 1879-1959; lapset Mikko 1899-1971, puoliso Kaarina Pohjankoski 1905-1960 (isä käytti vain yhtä etunimeä); Anna 1902-1978; sitten isä on merkinnyt ”Alvi kuollut pienenä ?” eli tämä on muistinvaraista tietoa josta ei ole dokumentaatiota; Mikon ja Kaarinan lapsi Petri s.1931, puoliso Eine Virtanen, s. 1932.

WASILEI
(IMPILAHDEN KALLIOLAN TILAN KIEMAT)

(kuva Petri Kieman laatima sukupuu 1998)

Wasilei ei tietenkään tullut tyhjästä Impilahdelle maanomistajaksi ja Laatokan kauppiaksi. Jänisjokisuun Kiema-seuran yhdessä sukutaulussa kantaisänä esiintyy Wasilein isä Mihail Andrei suluissa Kiema. Suluissa Kiema viitanee siihen, ettei ole varmuutta siitä käyttikö hän itse aktiivisesti tätä sukunimeä. Joka tapauksessa silloin, kun testamentti asianomaisen kuoltua luettiin oikeudessa 1889, nimenä oli yksiselitteisesti Mihail Andrei Kiema. Sukutaulut ulottuvat noin sata vuotta Mihail Andreita kauemmas. Ensimmäisenä kantaisänä mainitaan Jewdokin Spiridonow -niminen henkilö, joka syntyi 1700-luvun alussa ja jonka nimestä jälkeläisille jäi käyttöön Jewdokimov-sukunimi. Mihail Andrein tai Andrejevjin ja Jewdokinin välillä on kaksi sukupolvea, Jewdokinin poika ja pojanpoika. Sukutaulussa ei mainita Mihail Andrein ja hänen toisen vaimonsa Anna Andrejevnan synnyin- ja kuolinvuosia, mutta muiden asiakirjojen mukaan Mihail Andrei eli vuosina 1825-1888 ja Anna Andrejevna vuosina 1830-1898.

(kuva Jänisjokisuun Kiema-seuran sukutaulusta)

Mihail Andrei oli arvoltaan ja oikeuksiltaan maakauppias. Hän varmaankin harjoitti monenlaista kauppaa, mutta ennen kaikkea hän oli Laatokan kauppias ja harjoitti Pietarin kauppaa omilla tuon ajan purjealuksillaan, galjotoilla. Pietarin kaupunki lämmitettiin pitkälti suomalaisilla haloilla. Pietarin halkokauppa oli kansantaloudellisesti merkityksellistä paitsi Laatokalla myös Suomenlahdella ja Saimaalla tuon ajan vesireittien kautta. Pietariin vietiin halkoja, elintarvikkeita, jotka eivät herkästi pilaantuneet, ja kiviä – graniittia ja maasälpää, jota Pietarissa käytettiin posliinin valmistukseen. Venäjältä tuotiin Suomeen viljaa ja suolaa ja myöhemmin tavaroita, joita ihmiset ostivat sen sijaan, että olisi pitänyt itse valmistaa kaikki. Kiemoille Pietarin kauppa lienee kuitenkin ollut ensisijaisesti vientiä, josta tuotiin kotiin rahaa.

Mihail Andrei harjoitti tätä toimintaansa toisesta paikkaa, Jänisjokisuun tai Joensuun kylästä käsin, jossa hänellä oli varastorakennukset. Kylässä eli laajahko Kieman suku, ja Mihail Andreilla oli itsellään iso perhe. Mihail Andreilla oli neljä poikaa, joista Wasilei oli nuorimmainen. Vanhin poika, ensimmäisestä avioliitosta syntynyt Nikolai, jatkoi isänsä liiketoimintaa Jänisjokisuusta käsin. Vanhimman ja nuorimman pojan ikäero oli yli 20 vuotta.

Sukutaulujen nimet vaikuttavat enemmän venäläistyylisiltä. Suku oli kuitenkin etnisesti suomalainen, ja heidän kotikielensä oli suomi. Nimisysteemissä etunimillä oli aina ikään kuin suomalainen ja venäläinen vastineensa. Internetistä julkaistuista sukuselvityksistä on nyt 2017 luettavissa isoisästäni muoto Mikko (Mihail) Kiema. Meillä ei Mikko Kiemasta tällaista suluissa Mihailia esiinny missään, enkä tiedä mistä sivuston ylläpitäjä on sen hakenut. Tämä kuitenkin kuvaa nimisysteemiä, joka on osoittanut hämmästyttävän sitkeää omalakisista jatkuvuutta, vaikka kukaan ei ymmärrä sen logiikkaa.

Mihail Andrei ja Anna Andrejevna hankkivat omistukseensa Impilahdelta kaksi maatilaa, joista toinen oli Rannankylän Kalliola. Tilaa sanottiin joskus pajarin taloksi, mikä viitannee venäläiseen suurmaanomistajaan. Varsinaiset pajarit olivat hävinneet jo paljon aikaisemmin. Päärakennus sijaitsi korkealla kalliolla näköalapaikalla. Päärakennuksen ympäristö oli hoidettu ja puistomainen, siellä oli arvokkaita omenapuita ja jaloja lehtipuita. Tilaan kuului pitäjän mitassa merkittävä pelto- ja metsäala. Arvokas Lätykän saari kuului tilaan. Mihail Andrei ja Anna Andrejevna ovat tehneet

nämä kauppansa viimeistään 1880-luvun alkupuolella, koska testamentti on päivätty vuodelle 1884. Ilmeisesti Mihail Andrei ja Anna Andrejevna asuivat itse yhdessä tässä talossa. Anna Andrejevna joka tapauksessa asui Impilahdella poikansa Wasilein kanssa, joka oli 18 vuotta isänsä kuollessa.

(kuva valokuvattu teoksesta Koponen, Paavo (1990): *Muistojemme Impilahti*, Impiranta-säätiö, s. 118)

Jos kysytään, kuinka kauan kotitilanne on ollut, tai oli ollut, sukunne omistuksessa, niin vastaus on, ei nyt kovinkaan kauan pitäjän historian kannalta ja vanhoihin talonpoikaissukuihin verrattuna. Kalliola oli kuitenkin Mikko ja Petri Kiemannin synnyinkoti, ja sellaisena hyvin rakas, talot menivät ja paloivat mutta paikka oli rakas, ja on sitä.

(kuva Kiemannin kotialbumeista)

Kuvissa näkyvä Kieman talo Rannankylässä ei ollut fyysisesti isän kotitalo, koska tämä rakennus paloi jo ennen isän syntymää. Mikko rakensi paikalle vaatimattomamman päärakennuksen, joka taas paloi pakkastalvena 1939-40 liittyen ajankohtaisiin tapahtumiin, eli talvisotaan. Tämä kuvan entinen päärakennus oli isälle valokuva menneisyydestä, ja se oli myös maalaus, jota isä ei halunnut nähdä, koska se oli hänestä taiteellisesti niin heikkotasoinen, että hän säilytti sitä vuosikymmenet sängyn alla muoviin käärittynä.

Mihail Andrein kuoltua 1888 Mihailin ja Annan testamentti esitettiin oikeudessa syyskäräjillä vuonna 1889. Testamentin mukaan molempien kuoltua omaisuus jaetaan siten, että nuorimmat pojat Feodor ja Wasilei perivät ”molemmat tästä Impilahden pitäjästä omistamamme perintömaat, joilla kiintiöillä omaisuudesta he saavat olla ylen tyytyväiset”. Wasilei sai Kalliolan tilan perintönä. Wasilei jatkoi isänsä toimintaa Laatokan kauppiana. Wasilei avioitui Olga Prokofjeffin kanssa.

(Wasilei Kiema ja Olga Prokofjeff, kuva Kieman kotialbumeista)

Olga Prokofjeff oli äitinsä puolelta Hosainoffin sukua. Hänen äitinsä Anna Feodorova Prokofjeff (Hosainova) eli vuodet 1859-1883, eli hän kuoli Olgan ollessa pieni. Myöhemmin myös Olgan isä Jegor Prokofjeff kuoli. Viimeistään tällöin Olga siirtyi asumaan äidin puoleisten isovanhempiensa luokse Salmiin Miinalan hoviin tai Miihkaliin, joka oli Salmin pitäjän talous- ja kulttuurielämän keskus. Talon olivat rakentaneet uudelleen veljekset Feodor ja Pedri Kontronpoika hyvin nuorella iällä täystuhon jälkeen, ensin heidän isänsä kylänvanhin Kontro vietiin Siperiaan, millä matkalla hän kuoli, ja sitten edellinen talo paloi. Saatuaan talon jälleenrakennetuksi omalla työllään veljekset keskittyivät tarmokkaasti maatalouteen ja kauppaan. Kauppa oli aluksi tuontia Venäjältä, mutta sitten he saivat hankituksi oman aluksen, galjotan, ja aloittivat halkojen viennin Pietariin. Tästä se alkoi se Hosainojen, tai myöhemmin Hosainoffien rikastuminen, mikä jatkoi eksponentiaalisesti vuoteen 1917 saakka.

Veljesten maaomaisuus laajeni ostojen, ositusten ja avioliittojen kautta. Sitten kun molemmilla oli useampia lapsia, Pedri Kontronpoika muutti hankitulle toiselle tilalle, jonne hän rakensi uuden kartanon, ja keskittyi maanviljelykseen ja karjanhoitoon osallistuen veljensä liiketoimiin lähinnä puunhankinnan kautta. Miihkali jäi Anna Feodorovan isoisälle Feodor Kontronpoika Hosainalle. Tämä sukunimi tuli tapauksesta, jossa Feodor oli nuorella iällä hakemassa jotakin veljesten saatavaa. Tällöin häneltä kysyttiin, että miksei isäntä itse tule noutamaan näin suuria rahoja. Tähän Feodor vastasi, että ”Ja sam hozain”, minä olen itse isäntä. Tätä sitten alettiin käyttää veljesten sukunimenä - tai Feodor otti sen nimekseen, koska se ilmaisee hallintaa ja itsenäisyyttä. Feodor Kontronpoika muodosti identiteettiään performatiivisesti puheaktilla. Myöhemmin nimi Hosaina muutettiin Hosainoffiksi, vaikka Laatokan Karjalassa ei varsinaisesti ole noff-päätteisiä sukunimiä. Syy saattoi olla kaupallinen, tai sitten Hosaina saattoi a-päätteisenä vaikuttaa feminiiniseltä.

Feodor Hosainoff oli innokas kansakouluuuden kannattaja. Tuohon aikaan Salmilla koulut olivat ortodoksisten seurakuntien ylläpitämiä, ja niissä opetettiin ainoastaan kirkkoslaavia ja rukouslauluja – ei lainkaan laskentaa tai vieraita kieliä eikä juuri kukaan oppinut lukemaan ja kirjoittamaan. Kirkosta riippumattoman kansakoulun perustaminen kohtasi jyrkkää vastustusta, mutta Feodor sai nähdä hankkeen toteutuvan ollessaan jo korkeassa iässä. Feodor Hosainoffia on pidetty Salmin kansakoulun perustajana. Feodorin poika Wasili kannusti hänkin suvun piiriin kuuluvia lapsia opiskelemaan. Tyydyttävän koulun puuttuessa kotiin hankittiin hyviä kotiopettajia.

Miihkalissa Olga vietti lapsuutensa varsinaisesti Feodorin pojan Wasili Feodorov Hosainoffin perheessä, johon vuoden 1890 tienoilla kuuluivat Wasilin neljä omaa lasta sekä kuolleen Annasaren orvoiksi jääneet lapset Olga ja Mikko. Mikko Prokofjeff, myöhemmin Mikko Pelho, oli Kieman perheen ystävä. Mikko Pelho on sattumalta haudattu Helsingin ortodoksiselle

hautausmaalle vastapäätä Olga Kieman hautaa, muutaman askeleen päähän, joskin hautakivessä lukee Mikael. Wasili Hosainoffilla oli ollut myös muita omia lapsia, jotka kuitenkin kuolivat nuorina. Samana vuonna kun Olga syntyi, Wasilille ja hänen vaimolleen syntyi tytär, joka sai myös nimekseen Olga, mutta hän eli vain puoli vuotta. Oli olemassa myös Pedri tai Peter Hosainoff, mutta hänkin kuoli pienenä.

Aineelliselta vauraudeltaan tämä Olgan kasvuympäristö oli eri suuruusluokkaa kuin Kiemojen kauppasuku pohjoisempana. Wasili Hosainoffilla ja hänen veljillään oli varastoja, kauppakiinteistöjä ja telakoita ympäri Laatokkaa. Wasili Hosainoff oli Laatokan suurin viljantuottaja tai -tuojä ja kävi joka kesä Ukrainassa ostamassa viljaa. Wasililla oli kaksi höyrylaivaa, viisi hinaajaa ja 120 proomua. Hosainoffin veljekset harjoittivat laajamittaista sahateollisuutta, jonka tuotteita myytiin paitsi Venäjälle myös Englantiin ja Saksaan. Sahat paloivat toistuvasti, mutta tilalle he rakensivat aina entistä suuremman, kunnes viimeisessä sahapalossa 1917 ennen Venäjän vallankumousta tuhoutui erittäin suuret määrät puutavaraa. Tämä myöhempi varallisuus oli Wasili Hosainoffin ja tämän veljien luomaa. Myöhempi Veljekset Hosainoff Osakeyhtiö ei viittaa Olgan isoisään Feodoriin ja tämän veljeen Pedriin, vaan se viittaa Feodorin poikiin ja siis Olgan setiin. Olga ei vanhemmalla iällä ja toisen maailmansodan jälkeen välttämättä nähnyt asiaa näin. Toisaalta Miihkali oli myös Salmin kulttuurielämän keskus, ja sellainenhan meillä on nyt täällä kaikilla tässä paikassa ja senhän isä ja äiti omalla työllään rakensivat meidän lapsuudenkotimme kirjahyllyn, jota kohden tämä esityksemme nyt etenee kiihtyvää vauhtia.

Olga siirtyi kasvatusisänsä Wasili Hosainoffin luota miehensä Wasilei Kieman taloon Impilahden Rannankylässä. Huomataan, että samoja nimiä pyörii Hosainoffien ja Kiemojen suvussa. Kyse on voinut olla ajan muodista. Toisaalta myöhempää nimisysteemiä voitaisiin selittää sillä, että se hakee yhteistä nimittäjää Kiemojen ja Hosainoffien nimistöstä. Olgan ja Wasilein tytär sai tietysti nimekseen Anna, koska molempien edesmenneet äidit, tosin eri sukupolvia edustaneet, olivat olleet Anna-nimisiä. Pojasta tuli Mikko, koska Wasilein isä oli ollut Mihail ja Olgan veli oli nimeltään Mikko. Pedri Kontronpoika Hosaina/-noff ei siis ole meidän esi-isämme, vaan hän oli isän isoäidin isoisän veli. Vaurastuttuaan merkittävästi kaupalla hän keskittyi maatalouteen ja karjanhoitoon, eli toteutti tuon ajan yhteiskunnan säätykiertoa omasta halustaan epätavalliseen suuntaan.

(kuvat Kieman kotialbumeista)

Kuvassa alla Kieman vanhan kotitalon kuistilla istumassa toinen vasemmalta on Mikko ja hänen oikealla puolellaan on sisar Anna.

Kuistilla lasten edessä on suurikokoinen pienoismalli kaksimastoisesta purjealuksesta, galjotasta. Alustyyppi vaikuttaa varsin vanhanaikaiselta, tuo olisi voinut olla Mikael Karvajalan alus, mutta se esittää Mihail Andrein ja Wasilei Kieman alusta. Laiva oli vanhanaikainen jo 1890-luvulla, jolloin käyttöön tulivat rautakylkiset höyrylaivat. Pietari Suuri oli Hollannissa laivanrakennusopissa 1690-luvulla ja tietävästi suunnitteli palattuun tämän alustyyppin Suomenlahden ja eteläisen Laatokan mataliin vesiin. Laatikkomaisena laiva veti suuret määrät tavaraa, mutta epäsuotuisilla tuulilla se oli huono purjehtimaan tai ei liikkunut mihinkään. Kertomuksissa kuvataan, kuinka ”galjotta lipuu hitaasti jauhotuulella”, missä jauhotuuli ilmeisesti viittaa sellaiseen tuuleen, jonka vallitessa galjotta pystyi etenemään pohjoiseen ja länteen tuomaan jauhoja Suomeen.

Isän lapsuudessa laiva – ei siis pienoismalli vaan originaali alus – tai sen jäänteet lahosivat Kalliolan kotirannassa. Wasilei oli kuollut Pietarin kauppamatkallaan vuonna 1903. Isä kävi joskus 1990-luvulla Mikkelin maakunta-arkistossa lukemassa Wasilei Kieman perunkirjoituksen, ja hän kertoi hämmästyneensä siitä, että jokin Pietarin halkosaatava oli kirjattu perunkirjoitukseen suuremmasta arvosta kuin koko Kalliolan tila Rannankylässä. Se on useammallakin tavalla hämmästyttävää. Minun lapsuudessani meillä ei ollut tällaisia tietoja ja asiakirjoja.

(alhaalla oikealla Olga ja Mikko Kiema, kuva Kieman kotialbumeista)

Mikko Kiema varttui Impilahden Rannankylässä äitinsä ja sisarensa kanssa ja kävi koulua Sortavalan lyseossa. Kertomansa mukaan Mikolle sattui vakava onnettomuus, jossa hän putosi Pullivuorelta Impilahden vuonon vastarannalla ja hänen jalkansa vammautui pysyvästi, minkä takia häntä ei otettu armeijaan. Mikko toimi sittemmin suojeluskuntajärjestössä.

(Mikko Kiema kolmas vasemmalta, kuvat Kieman kotialbumeista)

Mikko tutustui Kaarina Aino Pohjankoskeen, joka oli kotoisin Turun seudulta ja vietti kesäänsä kauniissa Karjalassa. Mikko ja Kaarina menivät naimisiin.

(Mikko ja Kaarina Kiema, kuvat Kieman kotialbumeista)

Mikolle ja Kaarinalle syntyi poika, joka sai nimekseen Petri Ilkka Mikael. Keskimäinen nimi Ilkka on uutta ja puhtaasti suomalainen – viittaa suomalaiseen talonpoikaissankariin. Tämä saattoi ilmentää Mikko Kieman halua samastua talonpoikaiseen nationalismiin ja tehdä eroa suvun kaksijakoiseen suomalais-venäläiseen nimisysteemiin. Ensimmäinen ja viimeinen ristimänimi kytkeytyvät kuitenkin tuohon perinteeseen, ja vaikka nimivalinnoista voidaan kertoa erilaisia tarinoita, uskon tuossa olleen Olgan vaikutusta.

(Kaarina Aino ja Petri, kuvat Kieman kotialbumeista)

Mikko Kiema oli uskonnoltaan ortodoksi kuten koko edeltänyt Kieman suku. Myös Hosainoffit olivat ortodokseja vaikka edistysmielisiä. Ortodoksisessa uskossa pidetään tärkeänä, että ortodoksisen isän pojasta tulee ortodoksi – että yhteys isien uskoon säilyy. Mikko Kiema kuitenkin toimi toisella tavalla, ja pieni Petri kastettiin evankelis-luterilaiseen uskoon. Mikko varmaan ajatteli poikansa parasta tuolloisessa yhteiskunnallisessa ilmapiirissä, mutta samalla hän tuli katkaiseeksi yhteyden isien uskoon. Isä erosi myöhemmin, jo minun synnytyäni, kirkosta. Hän kunnioitti toisten vakaumusta ja arvosti kirkkojen säilyttämiä perinteitä, mutta hän sanoi, ettei uskonnolla ole hänen elämässään erityistä merkitystä, eikä hän kaivannut uskonnollisia auktoriteetteja. Isä oli itsenäinen vapaa-ajattelijana kuulumatta mihinkään järjestöön. Jos hän olisi ollut ortodoksi, hän olisi tietysti voinut tehdä saman ratkaisun ja erota ortodoksisesta seurakunnasta samalla perusteella - koska

uskonnolla ei ollut hänen elämässään erityistä merkitystä. Nyt hän ei kuitenkaan voinut katkaista yhteyttä isien uskoon, koska se oli häneltä jo katkaistu.

Kahden kirkkokunnan olemassaolo ja idän ja lännen kirkkojen historiallinen ero ei kadonnut meidän perheemme elämästä, mutta siitä katosi kaikki uskonnollinen merkitys. Siitä tuli lännen ja idän kirkkomaiden rinnakkainen olemassaolo ja kävelymatka lännen kirkolta idän kirkkomaalle. Viime jouluaattona, kuten useina viimeksi kuluneina vuosina, kävin yksinäni viemässä kynttilät ensin Kaarina ja Mikko Kieman – hänet on haudattu Hietaniemeen vaikka hän oli ortodoksi - haudalle Hietaniemen hautausmaan länsikolkassa. Sitten mietin, mitä reittiä tänä vuonna kävelisin ortodoksiselle hautausmaalle Olga ja Anna Kieman haudalla. Reittivaihtoehtoja on useita, kun olen kävellyt tätä matkaa koko ikäni. Isällä oli tapana, sitten kun meillä oli oma auto, pysäköidä jouluaattoina varsin kauas hautausmailta, mikä saattoi olla aivan järkevää. Sitten hänen vierellään piti kaikenlaisissa talvisäissä kävellä pitkät matkat haudoille ja vielä takaisin autolle. Isä oli kova kävelijä, käveli kovaa ja pitkiä matkoja. Minustakin tuli kova kävelijä. Olen kävellyt paljon Euroopan teitä ja suurkaupunkien katuja.

(Petri Kiema, kuvat Kieman kotialbumeista)

Vesiliikenne oli isälle läheinen liikkumismuoto, ja vesi oli hänen elementtinsä. Heillä oli Impilahdella hieno moottorivene – tai lyhyesti vain ”moottori” – jolla he tekivät venereissuja Valamon saareen ja muualle Laatokalla.

(kuvat Kieman kotialbumeista)

(kuvat Kieman kotialbumeista)

Mikko oli muiden asioiden ohella hevospies, ja hän kertoi tarinoita omista hyvistä hevosistaan. En tiedä, mitä isä niistä hepoista oikeasti ajatteli. Ainakaan hän ei osoittanut ikinä minkäänlaista kiinnostusta raviurheiluun, vaikka isä Mikolla oli kertomansa mukaan ollut ainakin yksi valtakunnallisestikin hyvä ravihevonen.

Petrin kiinnostuksen kohteita olivat linnut ja perhoset, ja tämän luontoharrastuksen hän halusi myös minulle välittää lapsuudessani. Hän harrasti nuorella iällä linnustusta isänsä opastuksella. Hän oppi tuntemaan linnut ja linnunäänet ja kartutti lajituntumustaan itseopiskelulla.

Perhosharrastus on ehkä saanut osin alkunsa Lätykän saarelta, joka oli hänen äidilleen rakas paikka ja jossa eli paljon erilaisia perhosia. Petri keräili perhosia ja ilmeisesti lukemaan opittuaan luki jo nuorella iällä tuon ajan tieteellistä hyönteistietoa. Jotkut tuttavat ja ystävät sanoivat, että Petristä tulee varmaan tutkija.

Erään kerran pieni Petri sairastui pahasti. Pitäjän varmaankin paras lääkäri tutki ja sanoi, että ”kyllä tämä on vakava asia, mutta en minä osaa tätä hoitaa. Menkää Helsinkiin. Siellä on sellainen lastenlääkäri, joka osaa hoitaa.” Niinpä Mikko ja Kaarina sekä sairastunut Petri matkustivat Helsinkiin ja menivät lastenklinalle. Se ei tuolloin sijainnut myöhemmissä tiloissaan täällä Töölössä vaan toisessa paikassa. Siellä oli lääkärinä Arvo Ylppö, ja hän paransi Petrin.

Lapsuudessani kerrottiin usein tätä tarinaa, jossa Arvo Ylppö pelasti Petrin hengen. En tiedä, oliko tuo ensimmäinen kerta, jolloin hän kävi Helsingissä.

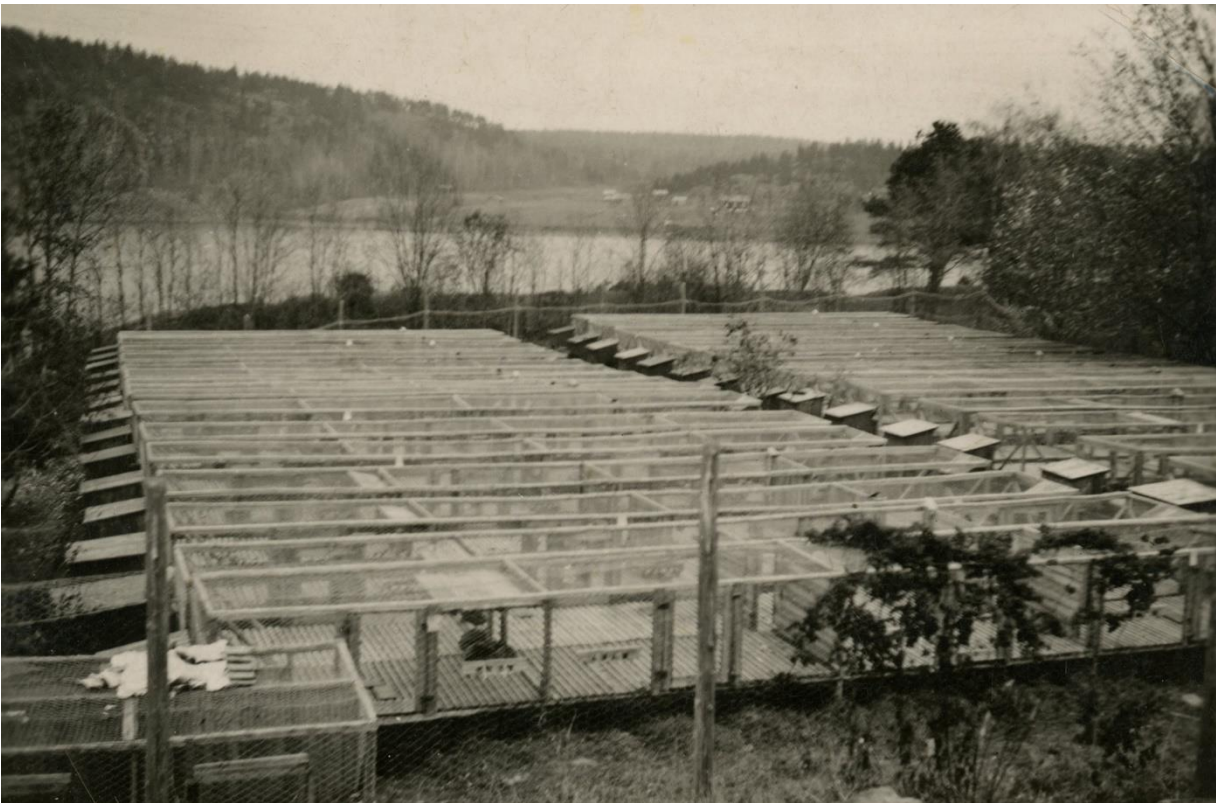

(kuva Kieman kotialbumeista)

Petri oli innokas menemään kouluun. On sanottu, että kuvassa Petri on lähdössä ensimmäistä kertaa kouluun, mutta ei kai tuohonkaan aikaan koulut talvella alkaneet.

Isä Mikko oli omalla suoraviivaisella tavallaan tarmokas. Hän laajensi voimakkaasti metsäomistuksiaan ostamalla niin sanottuja salometsiä etäämmältä Laatokan rannasta. Puunjalostusteollisuuden alkaessa kehittyä metsien arvo nousi, mutta metsiään myyneet syrjäkylien asukkaat eivät välttämättä olleet tästä tietoisia. Mikko Kiema tuli sattumalta ostaneeksi juuri niitä metsiä, joiden puusto sitten vähän myöhemmin täydellisesti tuhoutui sodassa, ensin jatkosodan hyökkäysvaiheessa ja sitten vuoden 1944 torjuntataisteluissa Nietjärven suunnalla.

Mikko Kiema oli hyvin kiinnostunut maatalouden koneellistumisesta, ja hän tilasi Yhdysvalloista, tuolloisen Hankkijan tai vastaavan välityksellä, maatalouskoneita. Mikko perusti kettutarhan, kun turkistarhaus oli tuolloin uusi ala. Mikko toteutti kettutarhan suoraan päärakennuksen yhteyteen, mikä oli tietysti pragmaattinen ratkaisu kettujen hoitoa ajatellen, mutta ei kuitenkaan parhaalla mahdollisella tavalla sopinut kartanomaiseen miljööhön.

(kuva Kieman kotialbumeista)

Mikko kyllä ymmärsi 1930-luvun lopulla, että sodan uhka Euroopassa on sangen todellinen ja että hän on sitä ajatellen maantieteellisesti huonosti sijoittautunut. Vuonna 1939 Mikolla oli varsin pitkälle vietyjä suunnitelmia varallisuuden painopisteen siirtämiseksi länteen ja erityisesti Helsinkiin. Hän olisi tuolloinkin pystynyt säilyttämään kotitilan päärakennuksen paikan mutta olisi

joutunut voimakkaasti vähentämään sitoutumistaan Karjalaan. Mikko ei tuohon ryhtynyt. Taustalla saattoi olla myös aivan järkevä tilannearvio: jos sota tulee, mitä se auttaa tästä siirtyä pari sataa kilometriä länteen. Toteutunut vaihtoehto, jossa Karjala luovutettiin mutta Suomi säilyi itsenäisenä ja markkinatalousmaana, oli sittenkin aika epätodennäköinen.

(Kieman perhettä 1930-luvulla, kuva Kieman kotialbumeista)

Talvisota alkoi, ja Kieman uusi talo Rannankylässä paloi. Talon palamisen yksityiskohtat on yksi niitä asioita, joista emme keskustele. Kieman perhe joutui kettuineen evakkotaipaleelle. Tällä evakkotiellä Petrin ja Einen, tuolloin Eine Virtasen, tiet sivusivat toisiaan niin kuin laivat sivuuttavat toisensa sumussa. Mikko Kiema majoittui perheineen ja kettuineen väliaikaisesti Hämeenkylässä kartanoon, jonka omisti Rickman ja jossa myös oli kettutarha. Äidin rakas veli Esko, jonka muistopuhetta pidin viime keväänä Siltakylässä, kävi koulun jälkeen, ollessaan tuolloin noin 12-vuotias, Rickmanin kettutarhalla töissä. Iso mies ja pieni poika, Mikko ja Petri Kiema, tulivat sitten tapaamaan Eskoa keskustellakseen kettujen hoidosta. Jos tässä kettutoimialassa halutaan jotakin hyvää nähdä, se oli ehkä siinä, että se loi yhteyden Mikko Kieman ja Esko Virtasen välille. Kun äiti ja isä menivät vajaat 20 vuotta myöhemmin naimisiin, Mikko Kiema ja Esko Virtanen keskustelivat edellistä hääparia vihittäessä niin kovaäänisesti kettuista että pappi joutui heitä kieltämään.

Kiemat asettuivat evakkoon Helsinkiin, jossa heillä oli asunto keskustassa nykynäkökulmasta hyvällä alueella. Isän kertoman mukaan heille erään kerran evakkovieraita, jotka olivat ensimmäistä kertaa Helsingissä. Vieraat tulivat kapsäkkeineen Rautatieasemalle ja menivät taksiin. Heillä oli osoite lapulla, mutta sitä ei tietenkään löytynyt. Vihdoin taksikuski kysyi: - No minnekäs ajetaan? – No Kiemalle. – Voi voi kun nyt ei olla Impilahdella. Kyllä täällä pitäisi olla tarkempi osoite, vastasi taksikuski. Impilahtelaisia evakoita oli Helsingissä muitakin, ja Kiemat tunnettiin nimeltä.

Välirauhan jälkeen alkoi jatkosota, ja vuonna 1942 karjalaiset päästettiin palaamaan kotiseuduilleen ja tiloilleen, vaikka alue oli sotilashallinnon alainen. Isä palasi Impilahdelle kahdestaan äitinsä kanssa, koska Mikko oli jossakin muualla. Paluu oli ankea: ei ollut oikein ruokaa, ja heidän hieno moottoriveneensäkin oli ajettu romuksi, siis armeija oli käyttänyt sitä johonkin hyökkäysvaiheessa. He majoittuivat saunarakennukseen, jossa asuivat koko asemotavaiheen, koska päärakennus oli palanut. Petri kävi ylhäällä Hätttilän kylässä koulua, jossa kaikki eri ikäiset ja eri luokka-asteen oppilaat olivat tietysti samassa ryhmässä.

Sotahistorian valossa isän kertomuksen jatkosodan ajalta vaikuttavat jossakin määrin erikoisilta. Sotahistorian mukaan Suomella ei ollut lapsisotilaita. Isä oli kesällä 1942 kymmenen vuotta ja kesällä 1944 12-vuotias. Isä vartioi suomalaisen sotilaskiväärin kanssa venäläisiä sotavankeja, jotka olivat tilalla töissä. Hän kulki sotavankien kanssa veneellä joihinkin työkohteisiin. Voisi kuvitella, että aikuiset puna-armeijan sotilaat olisivat ottaneet aseensa pieneltä vartiomieheltä ja heittäneet tämän mereen, ehkä antaneet mukaan jonkin kellukkeen jos eivät halunneet olla kovin negatiivisia, ja lähteneet veneellä omalle puolelleen rintamaa. Tällaista vaaraa ei ilmeisesti kuitenkaan ollut. Venäläiset sotavangit tajusivat olevansa harvinaisen onnekkaita: Saksa murhasi miljoonia venäläisiä sotavankeja, ja Neuvostoliitossa vangiksi joutuneiden puna-armeijan sotilaiden kohtalo oli karu. Kiemoilla oli yksi erityisen läheinen sotavanki, jolle he olivat antaneet nimeksi Pekka. Joskus lapsuudessani Mikko ja Petri Kiema keskustelivat siitä, että mitenköhän sille Pekalle kävi. Sitä ei liene vaikea arvata.

Sitten tuli kesä 1944, ja toisen maailmansodan todellisuus tuli taloon – tai se ei tullut taloon, jota ei koskaan vallattu, koska suurhyökkäys pysähtyi hieman idempänä ja ylempänä, mutta se tuli päälle. Tuli evakuointi, mutta Kalliolan Kiemat eivät lähteneet vaan he jäivät tilalleen sotatoimialueelle. Tilalle muutti autokomppania, jolla oli isän kertoman mukaan Citroen-merkkisiä kuorma-autoja. Saksalaiset olivat siis hankkineet noita vallatusta Ranskasta. Kiemat asuivat edelleen saunarakennuksessa. Lehmät he olivat tosin jo lähettäneet matkaan. Lehmät pitää lypsää joka päivä. Autokomppanian miehet kävivät henkilöautolla hakemassa postia, ja Petri Kiema oli näillä reissulla mukana noutamassa maitoa. Alueella lensi venäläisiä maataistelukoneita, joka tietysti pyrkivät

ampumaan sotilasajoneuvoliikennettä ja yleensä kaikkea liikkuvaa. Isä kertoi, että erään kerran venäläinen maataistelukone lensi matalalla Impilahden vuonoa pitkin Kalliolan kotikallion ja Pullivuoren välissä niin lähellä, että isä näki lentäjän silmät. Isä piiloutui puun taakse.

Viimeisinä Impilahden öinä käytiin ankaraa tykistötaistelua, jonka keskellä ja alla Kieman perhe oli: sekä neuvostoliittolaiset että suomalaiset ampuivat toisiaan Impilahden ja Kalliolan tilan yli. Viimeisenä yönä tykistötuli muuttui taukoamattomaksi ropinaksi. Tässä vaiheessa viimeistään myös Mikko Kieman salometsät etäämpänä jauhoutuivat tulitikuiksi, mutta se lienee ollut tuolloin pienin murhe. Autokomppanian kapteeni sanoi tällöin, että eiköhän teidän olisi aika lähteä, ja niin he viimein lähtivät.

Viimeinen lähtö Impilahdelta oli vaikea. Sitä sanotaan, että sodan arvet säilyvät ja periytyvät seuraaviin sukupolviin. Meidän perheessämme tämä on harvinaisen totta. Äidiltäni kaatui veli jatkosodan viimeisissä vaiheissa juhannuksena 1944, ja veljiä oli kaatunut jo aiemmin.

Kiemat siirtyivät evakkoon aluksi Pohjanmaalle. Tämä ei ollut menestyksellistä eikä käsittääkseni onnellista aikaa. 420 000 ihmistä oli menettänyt kotinsa Karjalassa. Mikko Kiema oli edelleen yritteliäs, mutta hän ei ollut enää menestyksenkäs yritystoiminnassaan. Sitten Kieman perhe siirtyi Helsinkiin, ja Petri Kiema löysi tiensä takaisin merelliseen ympäristöön. Petri Kiemasta tuli helsinkiläinen. Äitini Eine Marjatta Virtanen ja Petri Kiema alkoivat kiinnittää toisiinsa huomiota yliopistolla, tutustuivat toisiinsa Ostrabotnialla ja sopivat lähtevänsä yhdessä vapun viettoon, mistä kuva alla. Tämän jälkeen he viettivät kaikki vaput yhdessä – 63 vappua ja 60 joulua.

(kuva Kieman

kotialbumeista)

Liite: Klaus Järvisen soittaman Karjalan kunnalla -kappaleen taustalla nähdyt kuvat

**Petri Kiema 7.10.1931 -
25.1.2017**

(kuvat Ilari Kiema)